ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 116, Mayıs 2021, s. 483-497

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.50091>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

22.03.2021

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date

17.05.2021

Gökhan ÖLMEZOĞLU

Uşak Üniversitesi, Plastik Sanatlar
gokhanolmezoglu12@gmail.com

Prof. Dr. İsmail YARDIMCI

Uşak Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
ismailyardimci8@gmail.com

SERAMİK SANATI İÇİNDE STÜDYO ÇÖMLEKÇİLİĞİ (SERAMİKÇİLİĞİ)

Öz

Geçmişten günümüze kadar olan süreçte seramik, insanoğlunun her zaman hayatında olan bir materyal olmuştur. İnsanlığın yerleşik hayata geçmesiyle birlikte hayatımıza giren çanak çömlekler günlük kullanım eşyası olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonra insanlığın, kendi tarihini anlaması için yol gösterici bir rol oynamış ve bilimsel olarak aydınlatmıştır. Yapıldığı dönemin kültürünün anlaşılmasında büyük rol oynamaktadır. Ayrıca bununla kalmayıp, nesiller değiştikçe zaman içindeki yolcuğu esnasında sanat alanında da yerini almıştır. Bu nedenle, çömlekçilik sadece bir meslek grubu olarak görülmemiştir. Fakat teknolojinin gelişimi ile birlikte el sanatları önemini yitirmeye başlamıştır. 19. yüzyılda Endüstri Devrimi ile gelen bu önemini yitirme durumu, el sanatlarının tekrar canlandırılmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu dönem ile birlikte Art&Crafts hareketi ve Bauhaus Okulu gibi oluşumlar, çömlekçilikte öznel üretimler yapılmasına olanak sağlamıştır. Çömlekçilik sanatına yeni bir bakış açısı kazandırma amacıyla Bernard Leach öncülüğünde stüdyo çömlekçiliği üslubu seramik sanatı disiplini içinde yerini almıştır. Leach, Japonya’da doğup büyümesi ve Uzakdoğu kültürü ile iletişim kurma fırsatına sahip olmasından dolayı, stüdyo çömlekçiliği felsefesini, sanat alanına benimsetmeye çalışmış ve el yapımı üretimleri ile bu değerin tekrar kazanılmasında büyük bir çaba sarf etmiştir. Bu çalışmada stüdyo

çömlekçiliği tarzının gelişim süreci ve zaman içindeki değişimi irdelenmiş olup, stüdyo çömlekçiliği tarzında üretim yapan bazı sanatçı örnekleri üzerinden değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: stüdyo çömlekçiliği, çömlekçilik, stüdyo seramikçiliği, seramik sanatı, çömlek.

STUDIO POTTERY (CERAMİCS) IN CERAMIC ART

Abstract

In the process from past to present, ceramic has always been a material in human life. With the settled life of humanity, the pots that come into our lives have emerged as items of daily use. It later played a guiding role and enlightened scientifically for humanity to understand its own history. It plays a big role in understanding the construction of the period in which it was built. In addition, as generations changed, it took its place in the field of art during its journey through time. For this reason, pottery was not seen as just a profession. However, with the development of technology, handicrafts started to lose their importance. This losing importance, which came with the Industrial Revolution in the 19th century, played an important role in reviving handicrafts. During this period, formations such as the Art&Crafts movement and the Bauhaus School enabled subjective productions in pottery. Under the leadership of Bernard Leach, the studio pottery style took its place in the discipline of ceramic art in order to gain a new perspective on pottery art. Since Leach was born and raised in Japan and had the opportunity to communicate with Far East culture, he tried to adopt the philosophy of studio pottery to the field of art and made a great effort to regain this value with his handmade productions. In this study, the development process of the studio pottery style and its change over time are examined, and it has been evaluated on the examples of some artists who produce in the style of studio pottery.

Keywords: studio pottery, pottery, studio ceramics, ceramic art, pot.

1. GİRİŞ

Çömlekçilik zanaatı, insanlık tarihinin yerleşik hayata geçmesiyle birlikte ihtiyaçtan dolayı ortaya çıkıp, daha sonra bununla yetinmeyip, sanat alanında kullanılan bir sanat nesnesine dönüşmüştür. Bu bağlamda Bernard Leach çömlekçilik zanaatını geliştirip, çömleği sanat nesnesine dönüştüren ilk isimlerden biri olmuştur. Araştırmaları sonucunda Uzakdoğu seramikleri üzerinde yoğunlaşmış ve bunun altında yatan felsefeye vakıf olmuştur. Japon kültürünün çömlekçilik zanaatına olan düşsel bakış açıları, Bernard Leach'i derinden etkilemiştir. Stüdyo çömlekçiliği tarzının oluşmasında Uzakdoğu yaşam felsefesinin etkisi büyüktür. Bu doğrultuda stüdyo çömlekçiliği tarzının zaman içindeki gelişimi örnek sanatçıları üzerinden araştırılmıştır.

1.1. Stüdyo Çömlekçiliği

Stüdyo çömlekçiliği günümüzde bilinen bir tarzdır. Stüdyo çömlekçiliği sadece daha fazla insanı değil, daha geniş bir stili kapsayan harekettir. Yalnızca Birleşik Krallıkta bu tarzda çalışan, başkalarına öğreten ve bu işten geçimini sağlayan çok sayıda çömlekçi bulunmaktadır. Stüdyo çömlekçileri hiçbir zaman sabit sınırları olan bir grup olmamışlardır.

Çömlekçiler ve eleştirmenler arasında stüdyo çömlekçisinin çalışma alanının tam olarak neyi tanımladığı, genel bir tartışma konusu olmuştur. Stüdyo çömlekçiliği endüstri ve sanataları içinde sınırlandırılmıştır. Fakat daha çok zanaat alanı içinde yer almaktadır. Zanaat alanı içinde kendini konumlandırmış olan stüdyo çömlekçiliği, birçok çalışma alanına uygulanabilen bir beceri olmaktan çok, tanımlanmış bir alan veya çalışma türü olarak 19. yüzyıl boyunca varlığını sürdürmüştür. Art&Craft hareketinin kurucuları endüstri devrimi ile birlikte geleneksel el becerilerinin kaybından endişe duymaya başlamışlardır. Bu beceri kaybına maddi ve ruhsal yoksunluk eşlik etmiştir. İşçiler, makinelerin bakıcılarından başka bir şey olarak görülmemişlerdir. Tek çözüm çalışma doğalarını değiştirmek olmuştur. Daha önceki çalışma organizasyonuna dönerek, el becerilerinin geri kazandırılarak ve işçiye ürünün üretiminde kişisel bir sorumluluk vererek, onur ve tatmin olma duygusunun yeniden kazandırılması amaçlanmıştır. Benimsedikleri model, orta çağ toplumunun romantik bir yorumu olmuştur. Bu nedenle el becerilerini korumakla ilgilenmek, endüstrinin iş gücüne dayattığı sefaleti düzeltmek için politik ve sosyal bir harekettir. Bu hareket daha iyi bir dünya görüşünü üreten insanlara benimsetmeye çalışan ahlaki bir oluşumdur. Bu nedenle tasarım ve üretim, sanat ve zanaat tek bir birey üzerinde birleştirilmiştir (Watson, 1993, s.12-14).

Resim 1: Stüdyo çömlekçisi olan Mary Fox'un atölyesi.

Seramik uzmanı ve yazar Beth Peterson, üç buçuk yıl boyunca The Spruce Crafts'da çömlek ve seramik üzerine yazılar yayınlamıştır. Peterson, seramik, çömlekçilik ve stüdyo çömlekçiliği (seramikçiliği) kavramlarını şu şekilde açıklamıştır:

Teknik olarak seramik, pişirildiği zaman yapısı değişen bir malzemedir. Yani pişirildiği zaman kilin yapısı değişerek pişmiş toprağa dönüşmektedir. Bu malzeme seramik olarak tanımlanmaktadır. Çanak çömlekler de genellikle kilden yapılmış kaplar olarak tanımlanmaktadır. Çanak çömlek üreten kişi ise çömlekçi olarak adlandırılmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerde çömlekçilik iki şekilde sınıflandırılmaktadır. Fabrikalar ve bireysel zanaatkarlar tarafından üretilen çanak çömlekler ticari kaygısı daha çok olan üretimlerdir. Fakat stüdyo seramikleri veya çömlekleri oldukça çeşitli olabilmektedir. Stüdyo çömleklerinde veya seramiklerinde tabaklar, kaseler, şişeler gibi ürünler en aktif üretilen ürünlerdir. Ayrıca stüdyo çömlekçileri yüz kilo kili çömlekçi tornasına yerleştirip, bütün gün aynı formu şekillendirebilirler. Ticari üretim yapan çömlekçilerde harcanan zamanı azaltmak için hızlı çalışma ve üretme kaygısı bulunmaktadır. Stüdyo çömlekçileri ise, üretilen formun estetik kaygısı ve özgünlüğü üzerinde durmaktadırlar. Bu sanat eserleri hem işlevsel hem de heykelsi

form olma yolunda gelişim gösterebilirler. Üretilen ürünlerin çoğu tekillikini koruyan tasarımlardır. Yani bu durum türünün tek örneği oldukları anlamına gelmektedir. Dolayısıyla söz konusu terimler şu şekilde toparlanabilir:

Çömlekçi: Genellikle kille çalışan bireysel bir zanaatkar.

Üretim çömlekçisi: Halk için çok sayıda işlevsel amaçlı çanak çömlek üreten kişi.

Stüdyo Seramikçileri: Genellikle tek seferlik ürünler üreten fakat aynı zamanda çanak çömlek üretimi de yapan kişiler(<https://www.thesprucecrafts.com/what-are-pottery-and-ceramics-2745954>).

Seramik sanatının günümüzdeki konumuna gelmesi uzun bir yolculuğun sonucudur. Bu yolculuk seramik sanatının kullanım eşyasından çıkıp sanat malzemesi olma sürecidir. Plastikliği ve dinamik görünümü ile günümüz sanatında önemli bir yere sahip olan malzemedir. 19. yüzyılda Endüstri Devrimi ile el sanatları gerilemeye başlamıştır. Daha sonra Art&Crafts ve Bauhaus okuluyla yeniden canlandırılmaya çalışılmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru Uzakdoğu seramiklerine ilginin artması sebebiyle Çin ve Japon seramik sanatı incelenerek, yeniden yorumlanmış ve üretim çalışmalarına başlanmıştır. Çömlekçilik sanatına estetik olarak yeni bir bakış açısı getiren Bernard Leach, çamurun üretilmesinden fırınlamasına kadar olan süreci kendisi yürüterek Stüdyo Çömlekçiliği tarzının en önemli öncüsü olmuştur(Tizgöl, 2008, s.90).

1.2.Bernard Leach ve Stüdyo Çömlekçiliği

Bernard Leach belki de hiçbir seramikçinin sanat dünyasında bu kadar merkezi bir konumda olamayacağı büyük bir öncüdür. Yapmış olduğu ve savunduğu felsefe geleneksel çömlekçiliği her zaman içinde barındıran ve ardından çağdaş sanata evrilen süreçtir. Leach ve babası, doğum esnasında annesini kaybetmesi ve babasının mesleği gereği Japonya'ya taşınmışlardır. 10 yaşında tekrar İngiltere'ye eğitimi için dönmüştür. Leach'ın tüm dünyada tanınmasının sebebi yalnız iyi bir sanatçı olduğu için değildir. Savunmuş olduğu felsefesi ve iyi bir eğitimci olması özellikleri bu sebeplerdendir. Leach'ın şöhretinin şekillenmesinde yakın arkadaşı olan ShojiHamada ve Mingei akımının kurucusu olan SoyetsuYanagi'nin etkisi göz ardı edilemez. Leach karmaşık tekniklerden ziyade el işçiliği ve fırınlama teknikleriyle öne çıkmıştır. Onaltı yaşında çizim yeteneğini geliştirmek için Slade School of Art'a başvurmuştur. Daha sonra resim sanatına yoğunlaşmak için Londra'ya taşınmıştır. Leach, Japon kültürüne her zaman merak duymuş ve öğrenmeyi amaç edinmiştir. Bu nedenlerden ötürü 1910 yılında Japonya'ya geri dönmüştür.Leach'e göre, Japonya endüstrileşmenin sanata ve zanaata verdiği zarardan etkilenmeyen bir ülke olmasından dolayı, unutulmuş değerleri tekrardan öğreneceği yer olmuştur. Japonya'da yaşadığı ilk dönemlerde bir arkadaşı aracılığıyla Tomimoto ile tanışmıştır. Daha sonra Tomimoto ile birlikte katıldığı bir etkinlikte çömlek ustaları tarafından yapılmış kapları dekorlamıştır. Pişirimden sonra tabakların üzerindeki renklerin değişimleri ve kendiliğinden oluşan çatlakları gözlemlemiştir. Bu gözlemlemenin vermiş olduğu heyecanla seramik eğitimi almaya karar vermiştir. Arkadaşlarına ısrarcı bir tavır sergileyerek altıncı kuşak olan Kenzan ile tanışmayı başarmıştır. Tomimoto ile birlikte katıldığı raku etkinliğinden sonra hergün altıncı Kenzan'ın atölyesine gitmişlerdir. Usta Kenzan ile çalışma süreci boyunca güçlü bağlar kurmuşlardır. Kenzan, çalışkan olmalarının karşılığı olarak, atasından miras kalan Kenzanünvanını(yani soya dair bilgilerini)Leach ve Tomimoto'ya miras olarak bırakmıştır.

Leach, ilerleyen süreçte zaman zaman Tomimoto ile beraber zaman zaman ise bireysel araştırmalarını yapmak için Uzakdoğu ülkelerine seyahatler düzenlemiştir. SoyetsuYanagi'nin

başlatmış olduğu Mingei Akımı (Halk Zanaatı) ve bu seyahatlerdeki gözlemleri stüdyo çömlekçiliği ile ilgili tüm görüşlerinin temelleridir. Halk zanaatlarını canlandırma girişimi olan Mingei akımı ve bu akımın temsilcileri egolarından arınmış, zengin olma düşüncelerini bırakmış, sadece günlük ihtiyaçlarını karşılamak için çalışan insanlardan oluşmaktadır. Mingei akımına paralel olarak Leach'ın başlatmış olduğu stüdyo çömlekçiliği akımı tasarım tarihinde azımsanmayacak boyutta yol kat etmiştir. LeachMingei akımı hakkında şu görüşleri belirtmektedir;

“Bir ülkenin endüstrileşmesi ile el yapımı ürünlerin ve duyguların göz ardı edilişi farklı akımları doğurmuştur. Bunlardan birisi William Morris'e bağlı olan akımArt&Crafts, diğeri ise Mingei akımıdır. Mingei akımı, Almanya'nın başlatmış olduğu Bauhaus akımı ile eş zamanlı olarak Japonya'da başlamıştır. Mingei akımının felsefesinde sağlık,doğallık ve güzellik ön plandadır. Bunların içinde olan güzellik kavramı asla bir sınır içine yerleştirilemeyen ve kişiden kişiye değişen bir kavramdır.”

Leach bu kavramı anlatırken şunları söylemiştir;

“Egoizm yok edilerek, çömlek herkes tarafından yapılabilir. Geleneksel halk sanatı anonimdir ve kişiselleşmemiş güzelliğini formlar üzerinde görebiliriz. Eğer iyi bir çömlek yapılacaksa bu işi yetenekli zanaatkarlar yapmalıdır.”

Resim 2: Soyetsu Yanagi, Bernard Leach ve Shoji Hamada, 1952.

Leach 1920 yılında ShojiHamada ile birlikte İngiltere'ye dönerek, LeachPottery (Leach Çömlekçilik) atölyesini kurmuşlardır. Üç yıl sonra Hamada'nın öğrencilerinden olan TsuneyoshiMatsubayashi ekibe katılmıştır ve Matsubayashi üç odalı yamaç fırını inşa etmiştir. İlk zamanlarda atölyenin ayakta kalması açısından seri üretim işler üretmek çevrelerindeki insanlara bezemeler yaptırmışlardır. Bu hareket Leach'ın daha çok tanınmasını sağlamıştır. Leach ve Hamada'nın savunduğu düşünce,William Morris'in savunduğu düşünceye benzer olarak, makineleşme karşıtı olan zanaatkarlığın ve üretilen işlere insan eli değmesi gerektirir. Bu ikili sürekli bulundukları yerlerde halk sanatını incelemişlerdir. Leach ve Hamada çok net birer halk zanaatı savunucusu olmasına rağmen, İngiltere'de çoktan oluşumunu tamamlamış olan Art&Crafts akımına mesafeli durmuşlardır. Çünkü bu akımın fazla materyalist olduğunu düşünmüşlerdir. Leach ve Hamada birlikte geliştirmiş oldukları teorileri ve yapmış oldukları çömleri insanlara çok iyi şekilde anlatmayı başarmışlardır ve galerilerde izleyici kitleye eşsiz objeler sunmuşlardır. Daha sonra büyük deprem nedeniyle Hamada ve

Matsubayashi Japonya'ya dönmek zorunda kalmışlardır. Ancak aralarındaki bağ hiç kopmamış aksine daha da kuvvetlenmiştir. Leach, 1934-35 yıllarında Japonya'ya geri dönerek halk zanaatlarını incelemeye devam etmiştir. Sonrasında Kore'ye giderek, Yi hanedanlığına ait seramiklerin, dünyanın en iyi seramikleri olduğu kararına varmıştır. İleriki yıllarda yapmış olduğu değerlendirmede isedünyanın en iyi seramiklerinin Çin'deki T'ang ve Sung hanedanlığı döneminde üretilen seramikler olduğunu söylemiştir. Bu dönemde üretilen işlerin kesinlikle bir makinenin yapamayacağı ve savunduğu felsefeyi en iyi gösteren örnekler olduğudur.

Stüdyo çömlekçiliği felsefesi, geleneksel Uzakdoğu sanatının altında yatan maneviyat olgusudur. Hamada'ya göre çömlek yapmak, gizli kimyasal formüllerle değil, sadece topraktaki doğru materyalleri biraraya getirmektir. Bu felsefe ile Leach ve Hamada öğrencilerini yetiştirmişlerdir (Türkel, 2016, 157-165).

Resim 3: “Sıçrayan Somon” vazo ve kase, Bernard Leach, 1950.

1.3. Türkiye’de Stüdyo Çömlekçiliği

Türkiye’de stüdyo çömlekçiliği tarzı üretiminin ilk ustası Belma Diren’dir. 1950-60 yılları arasında çağdaş Türk kadının en doğru temsilcisi olmuştur. Diren, Avusturya Lisesinden mezun olup, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi iç mimarlık bölümünü bitirmiştir. Diren, Sadi Diren ile evlendikten 6 gün sonra Almanya’ya gitmeleriyle seramikle tanışmıştır. 1955 yılında eşi Sadi Diren ile Höhr-Grenzhausen ‘da bir seramik fabrikasında çalışmaya başlayan sanatçı, seramik kimyası konusunda kendini geliştirmiştir. Sadi Diren’in yapmış olduğu formlara farklı dekorlar tasarlamış ve çok sayıda sır denemeleri yapmıştır. Bu farklı tasarımlarıyla, Almanya’da ve Avrupa ülkelerinde endüstriyel seramik alanında tanınmaya başlanmıştır. Eşi ile birlikte yapmış olduğu tasarımlar birçok sanat eleştirmeninin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Sadi Diren, Belma Diren için şu cümleleri kurmuştur:

“Belma’nın iç mimarlık eğitiminin izleri panolarımızda açıkça görülmektedir. Yaptığı pano ve formlarda Belma Diren’in çok fazla katkıları olmuştur. Hazırlamış olduğu sırlar ise çalışmalara uygun ve mekan ile bütünleşmesini sağlamıştır. Avrupa Konseyi binasına yapmış

olduğumuz pano, en önemli işlerimizden biridir ve bu işin tüm sır denemelerini Belma Diren yapmıştır.”

Almanya deneyiminden sonra Türkiye’ye dönen sanatçı, Eczacıbaşı Seramik Fabrikası’nda çalışmaya başlamıştır. Sofra ve süs eşyaları bölümünde 1000°-1040°C’de sayısız sır denemeleri yapmış, ayrıca 1300°C sırlarla da çalışmıştır. Diren’den önce iki pişirimle üretilen ürünler, onun gelişinden sonra tek pişirime indirilmiştir. Bu değişim beraberinde üretimin artışı getirmiştir. O dönemde fabrikanın bünyesinde tamamı elle ve çömlekçi tornasıyla şekillendirilen parçalar yapılmıştır. Özgün formlardaki tasarım ve sır, Belma Diren’in katkılarıyla gelişmiştir(Çizer, Aşan, 2012, s.70-74).

Resim 4: Belma Diren’in Eczacıbaşı’nda tasarlamış olduğu komposto kasesi.

Ayrıca Sadi Diren’in eserlerinde çömlekçi tornasının etkisi büyüktür. Göksu’da Hasan Usta’nın atölyesinde yıllarca çalışmıştır. Eserlerinin çoğunu bu atölyede geliştirmiştir. Çalışmalarında çömlekçi tornasının izleri görülmektedir. Fakat çalışmalarının formlarını şekillendirdikten sonra kesip çıkarmalar ve eklemeler yaparak alışılmış formların dışında işler üretmiştir(İBB,2016, s.225).

1.4.Stüdyo Çömlekçiliği İçerisinde Yer Alan Sanatçılar

1.4.1. MagdaleneOdundo

MagdaleneOdundoKenya kökenli bir İngiliz stüdyo çömlekçisidir. İngiltere Kraliyet Sanat Koleji’nde sanat eğitimini tamamlamıştır. Yaptığı formlara terrasiğillata astarı uygulamakta ve çalışmalarında kendi kültürüne göndermeler yapmaktadır. Ayrıca Afrika etkisi görülen çalışmaları, geçmişin günümüze aktarılmış hali gibidir. Üretimlerini elle şekillendirerek, 960°C’de bisküvi pişiriminden sonra sagar kutularıyla kaplamakta ve 900°C ile 1060°C arasında pişirerek farklı etkiler almaktadır(Ertürk,2019,s.34-36).

Resim 5: Magdalena Odundo, el ile şekillendirme, perdahlı ve isli yüzey.

Resim 6: Magdalena Odundo, el ile şekillendirme, perdahlı yüzey.

1.4.2. Kim Ellington

Kim Ellington, Kuzey Carolina'nın Batı bölgesinde, Hickory adında küçük kasaba yerlilerinden bir çömlekçidir. Çömlekçilik kariyerine 1979'dan sonra başlamıştır. Clyde'deki Haywood Community College'de stüdyo çömlekçiliği eğitimi almıştır. 1982'de Hickory bölgesine dönen Ellington, ilk stüdyosunu açtıktan sonra, evine yakın olan Catawba vadisinin geleneksel çömlekçiliğinin farkına varmıştır. Buradaki eski çömleklere hayran kaldıktan sonra o bölgenin ünlü çömlekçisi Burlon Craig ile iletişime geçerek, odunlu fırın yakmayı, yerel kil kullanmayı ve Catawba Vadisi çömleklerinin ayırt edici özelliklerini öğrenmiştir. Çalışmalarına ilham kaynağı olarak gördüğü yerel kili, sırtı ve tarihi kullanmaya devam etmektedir (<https://www.ellingtonpottery.com/about-1>).

Resim 7: Kim Ellington, Yerel kille ve odunlu pişirimle yapmış olduğu çalışması.

Resim 8: Kim Ellington'un yine yerel kil ve odunlu pişirim kullanarak yapmış olduğu başka bir çalışması.

Çömlekçi Burlon Craig'in evinde ilk odunlu pişirim yaktıktan sonraki kazandığı tecrübe Ellington'u çok etkilemiştir. 500'den fazla çömleğin, 10 saatte 1260°C'nin üzerinde pişirilmesi her çömlekçinin dikkatini çekmeyi başarır. Ellington, böyle bir pişirimi yapacak olan fırının inşa sürecinde bulunmuş olmasıyla seramik sanatına ilk adımlarını atmıştır. Burlon, bilgisini ve geleneği Ellington'la birlikte paylaşmıştır ve dostlukları hep devam etmiştir. Herşeyin sırla ilgili olduğunu söyleyen sanatçı, kullandığı reçeteyi şu şekilde sıralamıştır;

-7 ölçü kül.

-5 ölçü cam.

-2 ölçü astar.

Bu reçete isteğe göre ölçüleriyle oynamaya açık olup, pişirme sürecinden sonra ortaya çıkan sonuçlar tecrübeye göre değişim göstermektedir(<https://www.ellingtonpottery.com/work-1>)

1.4.3. . Debra Oliva

Debra Oliva çalışmalarında, çağdaş ve geleneksel tekstil malzemelerinden, sepetçilikten, kostüm ve Japon baskıları dahil olmak üzere Japon sanatı ve zanaatı geleneklerinden ilham almıştır. Asya estetiğinde bulmuş olduğu sadelik, dinginlik ve hassas işçiliği benimsemiştir. Özellikle samuray savaşçısının zırhı ve ekipmanları ile ilgilenmektedir. Bu kıyafetlerdeki ve ekipmanlardaki form, desen, doku ve renkler sonsuz ilham kaynağı bulduğu geleneklerdir. Bu nedenle Oliva, aynı ruhu yansıtan nesneler yaratmak niyetindedir(<https://www.clayakar.com/pages/artist-debra-oliva>).

Resim 9: “Şişe 2”, siyah porselen, 12.7x10.2x7.6 cm. 2017.

Resim 10: “Daireler İçinde Çaydanlık”, Stoneware, 19.1x15.2x12.7 cm.2017.

1.4.4.Pippin Drysdale

Pippin Drysdale, dünyanın dört bir yanındaki manzaralardan ve renklerden ilham alan seramik sanatçısıdır. 1986 yılında güzel sanatlar lisansını tamamlamıştır. Daha sonra Colorado'daki Ranch Sanat Merkezi'ne giderek kendini geliştirmeye devam etmiştir. Avustralya'ya döndükten sonra kendini eserlerini üretmeye adanmıştır. Pippin'in işleri, Avustralya, Japonya, Hindistan, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da 45'ten fazla kişisel sergi ve karma sergide görülmüştür. Yolculukları sırasında gözlemlediği doğanın renklerinden ve manzaralarından sürekli ilham almıştır(<https://zoneonearts.com.au/pippin-drysdale/>).

Resim 11: “Volkanik kaya & Pilbara serisi”, porselen, 110x140 , 110x145 mm.

Resim 12: “RainbowLedgeBreakaway”, Pilbara Serisi, porselen, 360H x 320D mm.

1.4.5. Jane Annois

Jane Annois, işlerinde iki tarz kullanan sanatçı, raku ve geleneksel sırlama tekniklerini kullanmıştır. Her zaman çanak çömleklerin tornada el ile şekillendirmesi ve kültürel tarihiyle ilgilenmiştir. Bu nedenle çömlekçiliğin pratik ve yaratıcı doğası çalışma alanını şekillendirmiştir. 1988-89 yıllarında Monash Üniversitesi'nde yüksek lisansını tamamlamıştır. Örnek aldığı seramik sanatçıların konferanslarına ve atölye çalışmalarına katılmıştır. 1997'de bir çömlek atölyesinde çalışmak için Fransa'ya giderek, burada birçok seramik sanatçısıyla tanışma fırsatı bulmuştur(<https://zoneonearts.com.au/jane-annois/>)

Resim 13: Jane Annois ve bir eseri.

Resim 14: Raku ve terrasiğillata kullanarak yapmış olduğu çalışması.

1.4.6.Mary Fox

Kanadalı seramik sanatçısı Mary Fox, 45 yıllık bir çömlekçidir. 1959 yılında Fredericton'daki New Brunswick'te doğmuştur. Doğaya olan ilgisi işlerine yansımıştır. Kendini geliştirmeyi hiç durdurmamayan sanatçı, çağdaş sanatçıların arasında yerini almıştır. Tornada yapmış olduğu formlara sürekli farklı sır efektleri geliştirmiştir. Mary Fox sadece başarılı bir sanatçı değil, aynı zamanda diğer sanatçıların gelişmesine de sürekli yardım eden birisi olarak tanınmaktadır (<https://corridorcanada.ca/resource/mary-fox-pottery/?lang=en>).

Çömlekçi olarak başladığı üretim kariyerine sanatçı olarak devam etmiştir. Halen Ladysmith'deki stüdyosunda üretmeye devam etmektedir. İnsanlar Mary Fox'a farklı işler üretebilme yeteneği varken neden hala sofraya eşyaları üretmeye devam ettiğini sorduklarında, çünkü kullanım eşyası yapmayı da sevdiğini ve buna ihtiyacı olduğunu da söylemektedir (<https://www.maryfoxpottery.ca/about/>).

Resim 15: Mary Fox, stüdyosunda çömlekçi tornasında şekillendirmiş olduğu forma kesme işlemi uygulaması.

Resim 16: Lityum sırlı işi.

2. SONUÇ

Bu çalışmada stüdyo çömlekçiliğinin ortaya çıkaran faktörler ve gelişim evreleri araştırılmıştır. Özellikle Bernard Leach üzerinde durulmuştur. Çünkü Leach, stüdyo çömlekçiliği tarzının ve seramik dünyasının merkezindeki isimdir. Bunun sebebi ise, Leach'in Japonya tutkusu ve yakınlığı nedeni ile Uzakdoğu seramiklerini inceleme, araştırma ve Japon ustaların benimsemiş olduğu felsefenin çanak çömlekleri üzerinde uygulama imkanı bulmuş olmasıdır. Böylece Leach doğu ile batı arasında adeta bir köprü görevi görmüş ve Uzakdoğu kültürünü batıya taşıyarak ilk adımları atmıştır. Daha sonra yetiştirmiş olduğu

öğrencileri ile birlikte tüm dünyaya stüdyo çömlekçiliği tarzını benimsetmiş ve her fırsatta önemini anlatmıştır. Leach'in bu girişimleri sonucunda çömlekçilik sadece zanaat değil, sanat alanı olarak da anılmaya başlanmıştır. Leach ve arkadaşları kendilerini çömlekçi sanatçı olarak adlandırmışlardır.

Geleneksel çömlekçilik zanaata daha olmakla birlikte, genelde seri üretimle yapılmaktadır. Fakat tasarımlardan uzak, insanların ihtiyaçlarına daha uygun ergonomi kaygısı güdülen işler de üretilmektedir. Çömlek atölyelerinde sır kullanımına pek rastlanılmamaktadır. Fakat stüdyo çömlekçiliğinde farklı tasarımlar, sır reçeteleri ve alternatif pişirim tekniklerini (raku, sagar, nakedraku, obvara vs.) görmek mümkündür. Bunun yanı sıra sanatsal değeri yüksek işler de üretilmektedir. Öncelikle yapılacak olan işin tasarım aşamaları oluşturularak, uygulanacak kil türünün (porselen, stoneware, beyaz, kırmızı ve şamotlu çamur) belirlenmesi ve uygulanacak sıranın tasarıma katacağı etkiler gibi her aşaması hesaplanan formlar üretilmeye çalışılmaktadır. Sırın bir çömleği ne kadar değiştirebileceği ve nasıl bir estetik değer kattığı da gözlemlenmektedir. Ayrıca alışılmışın dışında ergonomik açıdan da birçok iş üretilmektedir. Stüdyo çömlekçiliği, geleneksel çömlekçiliği de kendi içinde her zaman korumaktadır. Yapılan bu değerlendirmeler sonucunda, ülkemizde stüdyo çömlekçiliği konusunda yaygın bir gelişim sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle Güzel Sanatlar eğitimi almış tasarımcıların, bu tarza daha yakın işler üretmeleri, ülkemizdeki geleneksel çömlekçiliğin bir üst seviyeye ulaştırılarak çağın sanatsal gereksinimlerine uygun bir duruma getirilmesinde önemli bir etmen olmalarını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Çizer S. Aşan O. (2012) “Ülkemizde Stüdyo Çömlekçiliği Tarzın İlk Ustası”, Türkiye Seramik Federasyonu Dergisi, İstanbul.
- El Yapımı Seramik Sitesi, <https://www.clayakar.com/pages/artist-debra-oliva> (04.01.2021)
- Ertürk M. (2019). “Terra Sigillata ile Çağdaş Seramik Uygulamalar”, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi (2016) Türk Sanatları Seramik, İstanbul.
- Kanada Kültür ve Turizm Sitesi, <https://corridorcanada.ca/resource/mary-fox-pottery/?lang=en>
- Kim Ellington Kişisel Sitesi, <https://www.ellingtonpottery.com/about-1> (02.01.2021)
- Kim Ellington Kişisel Sitesi, <https://www.ellingtonpottery.com/work-1> (02.01.2021)
- Mary Fox Kişisel Sitesi, <https://www.maryfoxpottery.ca/about/>
- Sanat Sitesi, <https://zoneonearts.com.au/pippin-drysdale/>
- Sanat Sitesi, <https://zoneonearts.com.au/jane-annois/>
- Tizgöl K. (2008). “Sanatta Minimalizm ve Günümüz Seramik Sanatına Yansımaları”, Seramik Anasanat Dalı (Sanatta Yeterlik Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İzmir.
- Türkel E. (2016). “Bernard Leach’in İzinde: Uzakdoğu’dan Batı’ya, Batı’dan Dünya’ya Uzanan Yolda Stüdyo Çömlekçiliğinin Doğuşu”, “GÖÇ II. Uluslararası Sanat ve Tasarım Kongresi Sözlü ve Poster Bildiri Kitabı”, 19-21 Ekim 2016, 157-170, İZMİR.
- Watson O. (1993). Studio Pottery, (Çev. Gökhan Ölmezoğlu), V&A Yayınları, New York.

Zanaat ve Hobi sitesi, <https://www.thesprucecrafts.com/what-are-pottery-and-ceramics-2745954> (21.02.2021)

Görsel Kaynakça

Resim 1: https://www.maryfoxpottery.ca/wp-content/uploads/2019/10/MF_Monday-2770-HDR-980x370.jpg (03.01.2021)

Resim 2: <https://handmadeworlds.commons.bgc.bard.edu/yanagi-soetsu-bernard-leach-shoji-hamada/> (17.12.2020)

Resim3: artlogic-res.cloudinary.com/w_1800,h_1320,c_limit,f_auto,fl_lossy,q_auto/artlogicstorage/oxfordceramics/images/view/806d25407745067a074948e1a1c9a594j/oxfordceramicsgallery-bernard-leach-a-rare-and-important-leaping-salmon-vase-c1950.jpg (20.12.2020)

Resim 4: Çizer S. Aşan O. (2012) “Ülkemizde Stüdyo Çömlekçiliği Tazın İlk Ustası”, Türkiye Seramik Federasyonu Dergisi, İstanbul.

Resim 5: ERTÜRK M. “Terrasigillata ile Çağdaş Seramik Uygulamalar”, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı, Ankara, 2019.

Resim 6: ERTÜRK M. “Terrasigillata ile Çağdaş Seramik Uygulamalar”, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı, Ankara, 2019.

Resim 7: <https://www.ellingtonpottery.com/work-1> (20.12.2020)

Resim 8: <https://www.ellingtonpottery.com/work-1> (20.12.2020)

Resim 9: https://www.theartspiritgallery.com/artist/Debra_Oliva/works/11634 (20.12.2020)

Resim 10: https://www.theartspiritgallery.com/artist/Debra_Oliva/works/11949 (22.12.2020)

Resim 11: <https://zoneonearts.com.au/pippin-drysdale/> (25.12.2020)

Resim 12: <https://zoneonearts.com.au/pippin-drysdale/> (25.12.2020)

Resim 13: <http://www.janeannois.com/> (27.12.2020)

Resim 14: <http://www.janeannois.com/gallery.html> (03.01.2021)

Resim 15: <https://www.maryfoxpottery.ca/about/> (03.01.2021)

Resim 16: <https://www.maryfoxpottery.ca/portfolio/altered-vessel-lithium-glaze/> (03.01.2020)